

Природа як джерело розвитку дитячої творчості у дизайні

Кафедра зоології Житомирського державного університету імені Івана Франка Житомир

У сучасних умовах розвитку освіти в Україні виняткового значення набуває питання становлення творчої особистості, пошук та розвиток її здібностей. Розуміння важливості розвитку творчого мислення особистості простежується впродовж історичного шляху людства. До різних аспектів цієї проблеми зверталися мислителі: Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит; корифеї філософської та педагогічної науки: Г.Гегель, І.Герbart, Д.Дьюї, Я.Коменський, І.Кант; відомі вітчизняні просвітителі-педагоги минулого С.Духнович, І.Огієнко, Г.Сковорода та ін.

Виявлення здібностей, нахилу до творчої праці одна з основних задач у вихованні дітей. Зустрічі з природою під час екскурсій, прогулянок у ліс, поле, водойму розширюють дитячі уявлення, вдосконалюють уміння помічати, зберігати цілісність побаченого й почутого. Зібраний під час екскурсій природний матеріал – це рослини, їх плоди, насіння, квіти, пир'я птахів, черепашки моллюсків, камінці з яких потім легко виготовити на уроках ручної праці прекрасні дизайнерські композиції, чудові іграшки.

Ручна праця – це діяльність, що спрямована на виготовлення реального предмета, який можна використовувати в іграх, розвагах, побуті. Правильно організована ручна праця в школі та сім'ї дає дітям поглибленні знання про якість і можливості різних матеріалів, сприяє закріпленню позитивних емоцій, стимулює бажання працювати, прагнення опанувати особливості прикладної майстерності, заохочує до народно-декоративної творчості, тобто готує кожну дитину до наступного навчання в школі. Тому є всі підстави розглядати ручну працю як важливий елемент гармонійного розвитку дітей. Займаючись ручною працею, діти розвивають не тільки художні здібності, а й виховують у собі посидючість, уміння зосереджено займатися будь-якою справою, навчаються дрібних, чітких рухів пальців, тренують окремі. Через

прекрасне прищеплюється любов до народної творчості, повага і гордість за його творців, виховуються нові майстри, нові таланти.

Проводячи спостереження в природі, діти відтворюють побачене в аплікаціях. Методами виконання аплікації можна передавати зовнішній вигляд будь-яких тварин, птахів, квітів, дерев, хмар тощо. Під час виконання таких робіт діти набувають вміння виконувати пізнавальні завдання, пояснювати способи їх розв'язання, налаштувати себе на виконання завдання, вміти бути уважним. Більше розвиваються уява, пам'ять, здатність фантазувати та запам'ятовувати, уявляти образ, точно відтворювати різні способи роботи з матеріалом творчо виконувати завдання.

Для дизайнерських робіт можна використати: шишки хвойних дерев придатні для виготовлення об'ємних іграшок і цікавих поробок. Вони за формою нагадують тулуб тварин, людини. Хвою сосни обирають для голок їжака, ніжок павука, вусиків метелика, кігтів кішечки, спіднички ляльки.

Шкарлупки половинок волоських горіхів застосовують як човники, візочки, черепахи тощо. Плоди каштанів придатні для створення найпростіших елементів іграшок, бо мають яскраво-коричневу з блиском поверхню. Оболонка каштана легко проколюється шилом і може бути використана для виготовлення голови або тулуба чоловічка, ляльки, гномика. Жолуді – плоди дуба різної форми і розмірів, їх збирають разом із чашечками (плюсками). Вони дуже зручні для виготовлення фігури чоловічків, тваринок, деталей іграшок із різних інших матеріалів. Гілочки берези, кизилу, сосни та бузку використовують у виготовленні деталей поробок, вони пружні й не так легко ламаються. Коріння дерев, кущів слугуватимуть як деталі форм різних тварин, або навіть цілі тварини. Тут важливе образне бачення, спостережливість, яким треба навчати дітей. Листя – цікаве й дуже потрібне доповнення до зображень сюжетних картинок, крилець метелика, плавців рибок, адже вони можуть бути різноманітних форм і барв. Його треба вміти правильно заготовляти та зберігати. Для цього їх кладуть між паперових листків і прасують теплою праскою.

Насіння – доповнення до дизайну поробок із природного матеріалу. Це можуть бути насіння дерев, квітів, овочів. Дуже поширені в дизайні кленові крилатки, з яких можна зробити крильця бабки, вушка зайчика, плавники рибки, пелюстки квітки. Ніжки тварин, їх антени добре виходять із насіння й плодів липи та насіння кавунів, дині, винограду, соняшнику тощо.

З коробок маку можна виготовити різновиди посуду, кошики, але вони вимагають обережності в роботі через тонкі й крихкі стінки, які легко ламаються.

Кукурудзяні початки, обгортки й пучки рилець чудовий матеріал для дизайну. Вони легко піддаються обробці. Відомі чудові вироби з кукурудзяних обгорток на Закарпатті й Буковині. Солома дуже приємний для дизайну матеріал: вона гладенька, гнучка, духмяна. Це може бути не тільки солома пшениці або жита і вівса, але й інший дикорослих злаків.

Рогіз – росте по берегах річок, озер. Його суцвіття яскраво коричневе, бархатисте, м'яке. Цікавий матеріал для дизайну. З нього можна отримати фігурку звіряток – мишей, собачок, ведмедиків. Мох – використовують як фон для зображення пейзажу, рослинності, різних сцен – він добре приклеюється різним клеєм. Мушлі молюсків можна побачити на берегах водойм, вони цікаві за виглядом, оригінальні за формою – овальні, у вигляді гребінця, серцевидні і под. Після збирання мушлі миються щіточкою й просушуються. З них можна робити фігурки тварин і застосовувати як додатковий оздоблювальний матеріал. Для дизайнерських робіт крім природного матеріалу необхідно мати найпростіші інструменти (шило, ножиці, ніж, голка, олівець, фарби, пензлики, скло, щипчики і под.), з'єднувальні матеріали (клей, пластилін, сірники).

Залучити підростаюче покоління до творчої праці – це благородна, кропітка праця. Тут йдеться не просто про виготовлення іграшок для малюків, композицій на різні свята, отримання декору та прикрас, а й відбувається знайомство з природним матеріалом, що в подальшому може бути використаний на інших уроках.